

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

08 вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА

напрямок підготовки	доктор філософії
галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	035 Філологія
освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство
статус дисципліни	дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна

Навчальний рік 2023 – 2024

Семестр III

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю залік

Розробник:

Палатовська Олена Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології, Київський національний лінгвістичний університет.

Рецензенти:

Баган Мирослава Петрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету

Радчук Ольга Вячеславівна, доктор філологічних наук, професор кафедри кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології, протокол № 1 від «2» вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

Палатовська О. В.

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 2 від «08» вересня 2022 р.

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

1. Мета вивчення навчальної дисципліни:

Сучасне інформаційне суспільство детермінує зростання ролі комунікації в житті людини. Комунікативна лінгвістика спрямована на дослідження закономірностей і складників комунікативної діяльності, яка здійснюється на підґрунті природної мови. Знання природи, типів і форм мовної комунікації є актуальним для сучасного науковця.

Мета курсу. Дисципліна «Комунікативна лінгвістика» має навчально-дослідницьке покликання. Мета курсу – познайомити аспірантів з аспектами і методами комунікативних досліджень, методиками збору і аналізу фактичного матеріалу. У лекційному курсі аспіранти знайомляться з типами і формами мовної комунікації, теоріями комунікації, складниками комунікативної ситуації, таксономіями комунікативних актів.

Практичні заняття та самостійна робота зорієнтовані на вироблення умінь комунікативної кваліфікації висловлювань, розпізнавання комунікативних стратегій і тактик, встановлення перлокутивного ефекту, підбору дидактичних матеріалів, релевантних для комунікативних ситуацій різного типу.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	20 год.	6 год.
семінарські заняття	-	-
практичні заняття	10 год.	4 год.
Консультації	-	-
самостійна робота	60 год.	80 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Успішне опанування курсів: філософія, загальне мовознавство, лексикологія, теоретична та історична граматики, історія літератури, стилістика.

Знання основ системних теоретичних і практичних курсів окремих мов. Важливе значення набуває також загальний освітній рівень аспіранта, ступінь володіння знаннями про мову, представлену в реальних процесах комунікації.

4. Анотація навчальної дисципліни:

У першому модулі розглядається предмет і методи комунікативної лінгвістики.

У другому модулі аналізуються природа комунікації, моделі комунікації, структура комунікативної ситуації, породження і сприйняття мовлення.

Третій модуль присвячений типології комунікативних актів та характеристиці дискурсу.

У четвертому – розглядаються стратегії і тактики успішної комунікації.

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Комунікативна лінгвістика»

Компетентності аспірантів з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Комунікативна лінгвістика» базуються на інтегральній, загальних і фахових компетентностях, визначених освітньо-науковою програмою «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й

актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.

ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.

ЗК 4. Усвідомлення необхідності та дотримання норм професійної етики та розширення загального культурного світогляду; здатність до безперервного професійного та особистісного розвитку, самовдосконалення.

ЗК 5. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.

ЗК 6. Здатність ефективно і толерантно працювати в команді, діяти самостійно й автономно, демонструвати персональну відповідальність; ставитися критично до власних наукових досягнень і здобутків інших дослідників; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 7. Здатність планувати й ефективно використовувати час у науковій і педагогічній діяльності; вибирати і ефективно використовувати сучасні інформаційні технології дистанційного навчання у власній науковій і педагогічній діяльності, в організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо).

ЗК 8. Здатність працювати з наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати сучасні технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі комунікативної лінгвістики, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 2. Здатність до критичного аналізу, оцінки, синтезу, продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем галузі комунікативної лінгвістики

ФК 3. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі комунікативної лінгвістики; вільно спілкуватися з проблем комунікативної лінгвістики з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому; використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 4. Здатність до лінгвокреативної діяльності у галузі комунікативної лінгвістики

ФК 5. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі комунікативної лінгвістики, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Таблиця 1

**Матриця відповідності компетентностей, визначених навчальною дисципліною (освітнім компонентом)
«Комунікативна лінгвістика», компетентностям, визначеним освітньо-науковою програмою**

Програмні компетентності	Компетентності, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом)													
	ПК	Загальні компетентності (ЗК)								Фахові компетентності (ФК)				
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ФК1	ФК2	ФК3	ФК4	ФК5
ПК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).	+													
ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.	+	+												
ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.	+		+											
ЗК 3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.	+			+										
ЗК 5. Усвідомлення необхідності та дотримання норм професійної етики та розширення загального культурного світогляду; здатність до безперервного професійного та особистісного розвитку, самовдосконалення.	+				+									
ЗК 9. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.	+					+								
ЗК 11. Здатність ефективно і толерантно працювати в	+						+							

ФК 7. Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері	+													+	
<i>ФК 9. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.</i>	+														+

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Форми оцінювання
Код	Результат навчання		
1.1.	сучасні уявлення про розвиток комунікативної лінгвістики та її місце у колі мовознавчих парадигм та основні методи дискурсивних досліджень	Форми: лекції і практичні заняття з використанням презентацій у форматі PowerPoint; самостійна робота, групова наукова дискусія, обговорення матеріалу в режимі діалогу та дискусії Методи: інформаційно-репродуктивний, виконавський, продуктивно-практичний, пошуковий	усне опитування, оцінювання індивідуальних і групових завдань, оцінювання індивідуальних і групових презентацій, тематичне тестування, перевірка письмових робіт, МКР, залік
1.2.	знання проблематики та дослідницьких об'єктів комунікативної лінгвістики		
1.3.	поглиблені знання основних закономірностей, сучасних досягнень, змісту та принципів методики навчання іноземної мови на комунікативних засадах		
2. 1.	здатність використовувати знання моделей і принципів комунікації у змінних умовах у професійній та суспільній діяльності		
3.1.	уміння породжувати тексти різних комунікативних жанрів у межах професійної і суспільної діяльності		
4.1.	здатність самостійно проводити наукові дослідження та реалізувати дослідницькі завдання в галузі комунікативної лінгвістики		

Таблиця 2

Матриця відповідності результатів навчання з дисципліни (освітнього компонента) «Комунікативна лінгвістика» програмним результатам навчання, визначеним освітньо-науковою програмою

Програмні результати навчання	Результати навчання з дисципліни					
	1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	3.1.	4.1.
ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.	+		+	+		
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	+	+	+	+		
ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.	+				+	+
<i>ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.</i>	+				+	+

7. Система оцінювання результатів навчання докторантів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Перевірка підготовленості аспірантів з навчальної дисципліни передбачає виявлення 1) рівня теоретичних знань; 2) ступеня оволодіння вміннями комунікативного та дискурсивного аналізу.

7.1. Форми та критерії оцінювання аспірантів:

– семестрове оцінювання:

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна робота, самостійна та індивідуальна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»); невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять оцінюються як «0».

1) Критерії оцінювання усних відповідей

Оцінка – 5 балів за усну відповідь на практичному занятті ставиться, якщо аспірант достатньо повно, правильно і послідовно розкрив тему, виявив обізнаність в літературі з предмету, переконливо виклав свою точку зору на проблему, що розглядається, проілюстрував власними прикладами, дотримуючись при цьому норм літературної мови, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 4 бали виставляється за повну, в цілому вірну, проілюстровану і послідовну відповідь, в якій може бути допущено не більше одної неточності фактичного характеру, одної погрішності в терміновживанні і не більше одного порушення послідовності викладу, можливі кілька мовленнєвих помилок.

Оцінка – 3 бали оцінюється відповідь, в якій викладені основні положення теми, що розглядається (не менше 50% матеріалу). Допускається не більше двох погрішностей фактичного характеру, не більше двох неточностей терміновживання, не більше двох порушень послідовності викладу, кількість мовленнєвих помилок не перевищує шести.

Оцінка – 2 бали ставиться, якщо тема розкрита менш ніж на 50%, допущено більше двох помилок фактичного характеру, більше двох помилок в терміновживанні, більше шести мовленнєвих помилок

0 балів виставляється, якщо аспірант не відповів на питання.

2) Критерії оцінювання письмових завдань

5 балів виставляється, якщо завдання виконане цілком і правильно, при цьому може бути допущено один недолік в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні

4 бали ставиться при виконанні практичного завдання не менш ніж на 75%, при цьому може бути допущено два – три недоліки в виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

3 бали ставиться, якщо практичне завдання виконане не менш ніж на 50%, при цьому допущено не більше двох неточностей у оформленні і не більше шести недоліків в виборі мовних засобів.

2 бали може бути виставлено, якщо практичне завдання виконане менше ніж наполовину і при цьому допущено погрішностей більше, ніж для оцінки „задовільно”.

0 балів виставляється, якщо практичне завдання не виконане.

3) Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі: («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Невиконана контрольна робота оцінюється як «0».

Контрольна робота з предмету включає теоретичне питання і практичні завдання.

Критерії оцінювання аналогічні поточному оцінюванню усних відповідей і письмових завдань.

Загальна оцінка за контрольну роботу виставляється як середньоарифметична оцінка відповідей на всі питання з точністю до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за модульну контрольну роботу шляхом застосування коефіцієнту 10 і може скласти 50 балів.

- **підсумкове оцінювання:** залік
- **умови допуску до заліку:** відпрацювання практичних занять.

7.2 Організація оцінювання.

У структурі модуля курсу оцінюються такі складники: аудиторна робота аспіранта, самостійна робота аспіранта, індивідуальна робота аспіранта, модульна контрольна робота.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна, самостійна, індивідуальна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії виставляється одна оцінка за аудиторну та самостійну роботу аспіранта як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Ця оцінка трансформується в рейтинговий бал за роботу протягом семестру шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити 50. Аспірант може виконати додатково індивідуальне завдання, яке також оцінюється в межах 5 балів і додається до семестрового рейтингового балу, але в межах 50 балів.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Модульна контрольна робота оцінюється в межах 50 балів. Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала протягом семестру і рейтингового бала за МКР і може скласти 100 балів.

Підсумкова оцінка (залік) визначається семестровим рейтингом і переводиться у національну систему та систему ЄКТС за прийнятою в Університеті шкалою.

Відмітка про залік виставляється за умови семестрового рейтингу 60 і вище балів. Якщо семестровий рейтинговий бал складає 59 і менше балів, аспірант складає залік в усній формі. У разі успішного складання заліку йому виставляється оцінка: «зараховано» / E / 60 балів, у разі нескладання заліку йому виставляється оцінка: «незараховано» / FX / отриманий семестровий бал.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно	A	30-100	зараховано
Добре	B	82-89	
	C	75-81	
Задовільно	D	66-74	
	E	60-65	
Незадовільно	FX	0-59	незараховано

8. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п/п	Тема	Денна/вечірня форма навчання			
		Кількість годин			
		Разом	у тому числі		
лекції	практичні заняття		самостійна робота		
Змістовий модуль 1. Комунікативна лінгвістика як наука					
1.	Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука.	12	4		8
	Разом за змістовим модулем 1	12	4		8
Змістовий модуль 2. Природа комунікації					
2.	Тема 2. Модель комунікації.	12	4		8
3.	Тема 3. Комунікативна ситуація.	10	4	2	4
	Разом за змістовим модулем 2	22	8	2	12
Змістовий модуль 3. Теорія ілокутивних актів					
4.	Тема 4. Теорія мовленнєвих актів. Типологія комунікативних актів.	10	4	2	4
5.	Тема 5. Організація комунікативної діяльності. Поняття дискурсу. Проблема комунікативного жанру.	14		2	12
	Разом за змістовим модулем 3	24	4	4	16
Змістовий модуль 4. Успішність комунікації					
6.	Тема 6. Прагматика комунікації.	10	4	2	4
	МКР	22		2	20
	Разом за змістовим модулем 4	32	4	4	24
	Усього годин	90	20	10	60

№ п/п	Тема	Заочна форма навчання			
		Кількість годин			
		Разом	у тому числі		
лекції	практичні заняття		самостійна робота		
Змістовий модуль 1. Комунікативна лінгвістика як наука					
1.	Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука.	12	2		10
Змістовий модуль 2. Природа комунікації					
2.	Тема 2. Модель комунікації.	12	2		10
3.	Тема 3. Комунікативна ситуація.	10		2	8
	Разом за змістовим модулем 2	22	2	2	18
Змістовий модуль 3. Теорія ілокутивних актів					
4.	Тема 4. Теорія мовленнєвих актів. Типологія комунікативних актів.	10	2		8
5.	Тема 5. Організація комунікативної діяльності. Поняття дискурсу. Проблема комунікативного жанру.	14			14
	Разом за змістовим модулем 3	24	2		22

Змістовий модуль 4. Успішність комунікації					
6.	Тема 6. Прагматика комунікації. МКР	32		2	30
	Разом за змістовим модулем 4	32		2	30
	Усього годин	90	6	4	80

9. Тематика та зміст лекцій і практичних занять

Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука

Логіка викладу:

1. Комунікативна лінгвістика в колі лінгвістичних парадигм.
2. Історія становлення комунікативної лінгвістики.
3. Комунікація як предмет комунікативної лінгвістики. Базові поняття.
4. Методи дослідження комунікації.
5. Основні одиниці комунікації.

Тема 2. Моделі комунікації

Логіка викладу

1. Комунікація як діяльність.
2. Типи спілкування.
3. Спілкування в умовах інформаційного суспільства.
4. Моделі спілкування.
5. Аспекти комунікативного аналізу в контексті комунікативної моделі.

Тема 3. Комунікативна ситуація

Логіка викладу

1. Компоненти комунікації.
2. Вербальні та невербальні засоби комунікації.
3. Поняття контексту.
4. Мовна особистість.
5. Вітчизняні та зарубіжні дослідження мовної особистості.
6. Перспективні аспекти досліджень.

Тема 4. Структура ілокутивного акту. Типологія ілокутивних актів

Логіка викладу

1. Становлення теорії. Поняття мовленнєвого акту Ф. де Соссюра, Л. Щерби, К. Бюлера.
2. Умови здійснення мовленнєвого акту.
3. Структура комунікативного акту за Дж. Остіном і Дж. Сьорлем.
4. Поняття локуції – ілокуції – перлокуції, їх аналіз. Способи розпізнавання ілокуції, встановлення ефективності перлокуції та адекватності локуції.
5. Засади для класифікації комунікативних актів.
6. Два підходи для типології. Малочисельні таксономії: Дж. Остін, Дж. Сьорль – Д. Вандервекен, Дж. Ліч, Г. Почепцов, К. Бах, Р. Харніш, Дж. Оуер, Д. Вундерліх, У. Стайлз. Багаточленні таксономії: Ю. Апресян, Т. Баллмер, В. Бренненштуль, А. Вежбицька.
7. Непрямі мовленнєві акти та їх роль у комунікації.
8. Перспективи дослідження ілокутивних актів.

Тема 5. Організація комунікативної діяльності

Логіка викладу

1. Проблема співвідношення ілюкитивного акту та мовленнєвого жанру.
2. Дискурс як одиниця комунікації.
3. Співвідношення тексту і дискурсу.
4. Типи дискурсів.
5. Імплицитна інформація.
6. Пресупозиції.
7. Поняття вертикального контексту.

Тема 6. Прагматика комунікації

Логіка викладу

1. Комунікативні інтенції.
2. Комунікативні кодекси.
3. Комунікативна стратегія і тактика.
4. Прагматичні, національно-культурні аспекти комунікації.
5. Фактор гендерності у комунікації.
6. Мовні стилі та реєстри.
7. Комунікативні невдачі.
8. Розпізнавання стратегій, встановлення релевантності засобів, оцінка перлюкитивного ефекту.

10. Рекомендовані джерела (у тому числі інтернет-ресурси)

Основна (базова):

1. Бацевич, Ф. С. (2009). *Основи комунікативної лінгвістики*. 2-ге вид., доп. Київ.
2. Бацевич, Ф. С. (2005). *Лінгвістична генологія: проблеми и перспективи*. Монографія. Львів.
3. Бибик, С. (2013). *Усна літературна мова в українській культурі повсякдення*. Монографія. Ніжин.
4. Кочерган, М.П. (2003). Стан і перспективи сучасного мовознавства. *Вісник Київськ. лінгвіст. ун-ту*. Т.6. № 1, 5–18.
5. Кубрякова, Е. С. (1995). Эволюция лингвистических идей во второй половине 20 века (опыт парадигмального анализа). *Язык и наука конца 20 века*. Москва: Ин-т языкозн. РАН, 144–238.
6. Морозова, І.Б. (2020). *Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії: метод. рек. до курсу «Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії» для здобувачів III (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія»*. Одеса.
7. Почепцов, Г. Г. (1999). *Теорія комунікації*. Київ: Видавничий центр «Київський університет».
8. Радзієвська, Т. В. (1998). *Текст як засіб комунікації*. Київ: Вид-во АН України.
9. Радзієвська, Т. В. (2010). Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – соціум – культура – мовна особистість. Київ.
10. Різун, В. В. (1998). *Аспекти теорії тексту. Нариси про текст: Теоретичні питання комунікації і тексту* / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. Київ: Видавничий центр «Київський університет».
11. Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*: Підручник. Полтава: Довкілля–К.
12. Серио, П. (1993). В поисках четвертой парадигмы. *Философия языка: в границах и вне границ*. Харьков: Око, 37–52.

13. Серякова, И.И. (2012). *Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках*. Київ: Вид-во КНЛУ.
14. Феллер, М. (2000). *Вправе (эффективне) спілкування*. Дрогобич, 2000.
15. Фролова, І.Є. (2005). Вербалізація конфлікту в дискурсі. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків.
16. Чхетіані, Т.Д. (1986). Метакомунікативні сигнали підтримування мовного контакту. *Мовознавство*. № 3.
17. Anderson, J. A. (1996). *Communication theory : epistemological foundations*. New York: Guilford Press.
18. Bach, K., & Harnish, R. (1979). *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge: MIT Press.
19. Littlejohn, S. W., & Foss, K. A. (2002). *Theories of human communication*. 7th edition, Belmont, CA: Wadsworth.
20. Miller, K. (2005). *Communication Theories: Perspectives, processes, and contexts*. 2nd edition. New York: McGraw-Hill.
21. Pierce, T., Corey, A. M. (2019). *The Evolution of Human Communication: From Theory to Practice*. 2nd edition, Ontario: Etrepress. Retrieved from <https://ecampusontario.pressbooks.pub/evolutionhumancommunication/chapter/chapter-1>
22. Werner, E. (1988). Toward a Theory of Communication and Cooperation for Multiagent Planning. *Theoretical Aspects of Reasoning About Knowledge: Proceedings of the Second Conference*. Morgan Kaufmann Publishers, 129–143.
23. Wierzbicka, A. (1994). Emotion, language and cultural scripts. *Emotion and Culture*. Washington: American Psychological Association, 130-198.
24. Wierzbicka, A. (1995). Kisses, Handshakes, Bows: The Semantics of Nonverbal Communication. *Semiotica*, 207—252.
25. Wodak R. (1997). Critical Discourse Analysis. *Discourse as Social Interaction*. London: Sage Publications. Vol.2, 259-284.

Додаткова:

1. Арутюнова, Н. Д., Падучева, Е. В. (1985). Истоки, проблемы и категории прагматики. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XVI.
2. Бабич, Н. Д. (1990). *Основи культури мовлення*. Львів.
3. Бахтин, М. М. (1996). Проблема речевых жанров. В кн.: Бахтин М.М. Собр. соч. Москва. Т.5: Работы 1940-1960 гг., 159-206.
4. Бацевич, Ф. С. (2003). *Нариси з комунікативної лінгвістики*. Львів.
5. Гордон Д., Лакофф Дж. (1985). Постулаты речевого общения. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XVI.
6. Корольова, А.В. (2008). Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуаціях конфлікту. *Studia Linguistica*. Вип. 1, 48-53.
7. Маслова, А. Ю. (2010). *Введение в прагмалингвистику: учеб. пособие*. Москва: Флинта: Наука.
8. Палатовская, Е. В. (2014). Лингвистические парадигмы: эволюция vs. революция. *Русская филология. Вестник ХНПУ им. Г. С. Сковороды*. №3 (52), 22–25.
9. Паршин, П. Б. (1996). Теоретические перевороты и методологический мятеж в лингвистике XX века. *Вопросы языкознания*. № 2, 19–42.
10. Радевич-Винницький, Я. К. (2001). *Етикет і культура спілкування*. Львів, 2001.
11. Руденко, Д. И. (1990). *Имя в парадигмах «философии языка»*. Харьков: Основа.
12. Шило, С. Б. (2018). Комунікативні стратегії і тактики впливу в політичному дискурсі (на матеріалі промови П. Порошенка на прес-конференції „Виклики - 2018”). *Лінгвістика*. Старобільськ.

13. Anderbois, S., Brasoveanu, A., & Henderson, R. (2015). At-issue proposals and appositive impositions in discourse. *Journal of Semantics*. № 32(1), 93–138. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/jos/fft014>
14. Farkas, D. F., Roelofsen, F. (2017). Division of labor in the interpretation of declaratives and interrogatives. *Journal of Semantics*. №34(2), 237–289. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/jos/ffw012>
15. Haase, F.-A. (2014). 'Linguistic Communication': A Historical and Structural Typology of Linguistic Categories and Concepts. *Contrastive Studies English. Other Contemporary and Historical Languages*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2421153>
16. Murray, S. E. (2016). Evidentiality and illocutionary mood in Cheyenne. *International Journal of American Linguistics*. № 82(4), 487–517. Retrieved from <https://doi.org/10.1086/688604>
17. Starr, W. B. (2018). Conjoining imperatives and declaratives. In R. Truswell, C. Cummins, C. Heycock, B. Rabern, & H. Rohde (Eds.). *Proceedings of Sinn und Bedeutung 21*. Edinburgh, Vol. 2, 1159–1176. Retrieved from <https://semanticsarchive.net/Archive/DRjNjViN/Starr.pdf>
18. Martynyuk, A. (2016). Cognitive-communicative linguistics: in search of basic principles and tools of analysis. *Cognition, Communication, Discourse*. №12, 17–35. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/cognitiondiscourse/article/view/6849>
19. Palatovska, O., Bondar, M., Syniavska, O., & Muntian, O. (2021). Virtual Mini-Lecture in Distance Learning Space. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on Covid 19 Challenges (1) 199-208*. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/covid.15>
20. Radchuk, O., Krapivnyk, G., Palatovska, O., & Nekrylova, O. (2022). The verbalization of notion absence in the english language and culture. *Amazonia Investiga*, 11(52), 6-14. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.52.04.1>

11. Додаткові інтернет-ресурси:

1. Association for Education in Journalism and Mass Communication: <http://www.aejmc.org/>
2. Central States Communication Association: https://www.cscanet.org/aws/CSCA/pt/sp/home_page
3. Eastern Communication Association: https://www.ecasite.org/aws/ECA/pt/sp/Home_Page
4. International Communication Association: <https://www.icahdq.org/default.aspx>